

social isolation. One feeling women often describe is fear for their own lives; such fears for their health often lead women to keep the violence they suffer secret. A feeling of shame is also associated with such violence; some women feel guilty because by leaving themselves exposed to violence, they have somehow failed to deal with their situation in life. Discourse about feelings of helplessness typify the women's sense of victimhood; and such feelings are tied in with a sense of their maternal role being threatened. The most commonly presented strategies are escape and defence strategies. Women often choose other forms of passive, self-sacrificing aggression management while self-harm is another way of managing the situation. Efforts from the woman to conceal the violence are perceptible in several descriptions. Moreover, some mothers do not think it is necessary to talk to their children about what is happening in the family, often arguing that their children are too young for such a discussion. Another group of women consider discussion about such violence pointless as their children were actually witnesses to it. Implicit in such statements is the woman's notion that if their children saw the violence with their own eyes, then there is no need to speak further about it. This however ignores the fact that it is precisely because their children were witnesses to the violence that the mothers need to talk about it with them in a safe environment.

* - The content of this paper is derived from the results of the European Project VI.C.T.I.M.S (2009-2011, JLS/2008/DAP3/AG/1157) which was funded by Daphne III Programme (action grants 2007-2013). The countries participated in this Project were Cyprus (University of Cyprus), Italy (University of Rome Tre), Romania (University of Oradea) and Slovakia (University of Presov).

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕКОНАННЯ СУДДІ

Марчак В.Я.

суддя Апеляційного суду Чернівецької області, доктор юридичних наук, доцент

Професія судді пов'язана з необхідністю приймати важливі й відповідальні рішення, визначати долі інших людей, їхню винність чи невинуватість у вчиненні правопорушень. Найбільшу увагу при здійсненні правосуддя слід приділяти такій психологічній категорії, як проблема внутрішнього переконання судді. При здійсненні правосуддя, після оцінювання всіх доказів по справі це є чи не найголовнішим чинником, який впливає на прийняття суддею процесуального рішення – прийняття рішення в кримінальному провадженні. Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом. На всі питання, винесені на розгляд суду, повинна бути отримана категорична позитивна чи негативна відповідь. В основі судового рішення повинна знаходитися не тільки логічна неминучість, а й моральна обов'язковість. У деяких випадках допускаються судові помилки через поверхове дослідження доказів, унаслідок чого можуть бути як невинуваті жорсткі, такі надто м'які вироки.

Процес формування внутрішнього переконання судді пов'язаний із безперервними усуненнями сумнівів, які виникають при розгляді справи. На внутрішнє переконання судді впливає вся доказова інформація, яка досліджується згідно із загальними правилами судового процесу, – безпосередньо, усно й безперервно, під головуванням головуючого судді та з дотриманням рівності прав учасників процесу.

У філософській літературі процес формування внутрішнього переконання судді передається формулою „пізнано – усвідомлено – пережито – прийнято за істину”.

У гносеологічному аспекті процес формування суддівського переконання розгортається в системі „незнання – знання”: від впрогдності знання до знання

істинного і достовірного, отриманого в результаті досліджень сукупності доказів.

У психологічному аспекті суттєвим для процесу формування внутрішнього переконання судді є переростання сумніву (як наслідку ймовірних знань) у переконаність судді.

У соціальній психології прийняття рішення розглядається як волевиявлення індивіда або групи людей, спрямоване на формування послідовності дій і вибір альтернативи. При цьому складність ухвалення рішення може бути пов'язана зі ступенем невизначеності ситуації, що припускає настання неоднозначних наслідків – позитивних чи негативних.

Внутрішнє переконання судді становить собою усвідомлену потребу судді, використання ним власних думок, поглядів і знань. Воно пов'язане із правосвідомістю судді, яка розглядається як форма суспільної свідомості, що поєднує систему поглядів, ідей, уявлень, теорій, а також почуттів, емоцій і переживань. Вони характеризують ставлення людей і соціальних груп (у тому числі й через фактичну поведінку) до діючої і бажаної правової системи. У структурі правосвідомості виділяють світоглядну (погляди, ідеї, теорії), психологічну (почуття, емоції, переживання) і поведінкову (правомірна поведінка, права активність, правопорушення тощо, які характеризують фактичну реакцію людини на функціонування елементів правової системи) сторони.

Правосвідомість судді багато в чому визначається устоями конкретного суспільства на певному етапі його розвитку, умовами життя людей, традиціями, звичаями, моральними принципами, нормами поведінки. З цим пов'язана заборона щодо можливої належності суддів до політичних партій і профспілок.

Правосвідомість судді це суб'єктивна реакція судді на правові норми, тобто сукупність поглядів, ідей, які виражають його ставлення до традицій, звичаїв, моральних принципів, норм поведінки, професійних обов'язків, норм права, законності, правосуддя, уявлення про те, що є правомірним і неправомірним. Складний процес постановлення законного, обґрунтованого, справедливого та ефективного рішення суду, який носить виховний характер, вимагає глибокої аналітичної діяльності суддів.

Список використаних джерел:

1. Грошевой Ю. М. Проблемы формирования судейского убеждения в уголовном судопроизводстве / Ю.М. Грошевой. – Х.: Вища школа, 1975. – 143с.
2. Грошевой Ю. М. Профессиональное правосознание судьи и социалистическое правосудие : монография / Ю. М. Грошевой. – К. : Вища школа, 1986. – 182 с.
3. Костицький М.В. Філософські та психологічні проблеми юриспруденції : вибрані наукові праці / М.В. Костицький – Чернівці : Рута, 2008 – 560 с.
4. Котюк І. І. Теорія судового пізнання: монографія / І. І. Котюк – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2006. – 435 с.
5. Марчак В. Я. Деякі психологічні особливості судового процесу / В. Я. Марчак, О. К. Черновський / Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук праць. Вип. 559: Право: Національної академії внутрішніх справ. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С. 118-122.
6. Орбан-Лембрик Л.Е. Юридична психологія : навч. посібник / Л.Е. Орбан-Лембрик, В.В. Коцинець – Чернівці : Книги – ХХІ, 2007. – 448 с. – С. 311.
7. Психологія судового розгляду кримінальних справ : монографія / М.В.Костицький, В.Я. Марчак, О.К.Черновський, А.В.Федіна. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 400 с.

МІСЦЕ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛІНГВІСТИКИ У ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ-ЮРИСТІВ

Маруніч І.І.,

начальник кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент